

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ
УКРАЇНИ

УКРАЇНА

(19) **UA** (11) **68670** (13) **U**
(51) МПК (2012.01)
A61M 21/00

(12) ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

(21) Номер заявки:	u 2011 09708	(72) Винахідник(и):	Колобовнікова Олена Сергіївна (UA)
(22) Дата подання заявки:	03.08.2011	(73) Власник(и):	Колобовнікова Олена Сергіївна, вул. Метробудівська, 7, кв. 27, м. Київ, 03065 (UA)
(24) Дата, з якої є чинними права на корисну модель:	10.04.2012	(74) Представник:	Ортинська Марія Юріївна, реєстр. №0
(46) Публікація відомостей про видачу патенту:	10.04.2012, Бюл.№ 7		

(54) СПОСІБ ПСИХОДІАГНОСТИКИ ТА ПСИХОКОРЕКЦІЇ ЖИТТЄВОГО СЦЕНАРІЮ ОСОБИСТОСТІ

(57) Реферат:

Спосіб психодіагностики та психокорекції життєвого сценарію особистості включає діагностику за допомогою психодіагностичних методів та методик виявлення індивідуально-психологічних особливостей особистості, психологічного, психосоматичного та функціонального стану людини. Результати проведеної діагностики вводять та зберігають в базі даних єдиної автоматизованої системи, яка виконана на базі персонального комп'ютера, а психодіагностику та психокорекцію проводять методом казкотерапії у гештальт-аналітичному підході з використанням авторських клієнтських казок, поетапно, в індивідуальній та/або груповій формах.

UA 68670 U

Корисна модель належить до психології та може бути використана в психодіагностиці та психокорекції життєвих сценаріїв особистості. Особливістю даного способу психодіагностики та психокорекції є гештальт-аналітична робота з авторською клієнтською казкою.

Про походження та призначення казки висунуто багато концепцій. Серед дослідників казок треба відзначити В.Я. Проппа, Е. Берна, М.-Л. фон Франц, Кларису П. Естес, Д.Ю. Соколова, Т.Д. Зінкевич-Євсигнеєву, Р.П. Єфімкіну, Я.Л. Обухова та інших. Сучасні тенденції у дослідженнях казки коротко можна охарактеризувати як такі, що підкреслюють великий психологічний та психотерапевтичний ефект від застосування казки, будь-то прослуховування казок, складання та переказ казок, програвання казкових сюжетів або тлумачення сакрального змісту казок. Окремо у світі доки не виділено такого напрямку як казкотерапія. У сучасній психологічній та психотерапевтичній практиці казки використовують здебільше як проєктивний матеріал, до якого застосовують стратегії та концепції певного психологічного або психотерапевтичного напрямку: психоаналіз, психодрама, юнгіанський аналіз, транзактний аналіз, також гештальт-терапія.

Відомий спосіб психокорекції, що включає вплив на психіку людини і зміну її емоційних характеристик з попереднім отриманням зображення людини, виявленням її особистих характеристик, що підлягають змін, визначенням напрямку цих змін, зміною рис зображення обличчя, які приводять у відповідність виявленому напрямку, та корегують її особисті характеристики в заданому напрямку шляхом впливу на зоровий аналізатор оточуючих та самої людини неодноразовим пред'явленням зображення. Отримання зображення людини та зміну рис зображення здійснюють за допомогою лікувально-оздоровчої маски, лицьовий рельєф якої відповідає рельєфу обличчя людини, з наявністю очних ямок, губ, якій пацієнт неодноразово надає риси відповідно до свого емоційного психологічного стану і за зображенням обличчя роблять висновки щодо емоційних характеристик та психологічного стану людини (Патент України на корисну модель № 53218, МПК А61М 21/00, опубл. 27.09.2010, бюл. № 18, 2010 р.). Недоліком даного способу є його вузька спрямованість, тобто його позитивний вплив поширюється тільки на наявний стан людини.

Відомий спосіб психокорекції, що включає вплив на психіку людини і зміну її емоційних характеристик, в якому попередньо отримують зображення людини, виявляють її особистісні характеристики, які підлягають змін, визначають напрямки цих змін, змінюють риси особи та/або інші атрибути зображення, приводячи його у відповідність з виявленим напрямком, викликають зміну ставлення до людини оточуючих його людей і коректують його особистісні характеристики в заданому напрямку шляхом впливу на зоровий аналізатор оточуючих людей і людини неодноразовим пред'явленням створеного зображення. Також, в даному способі, вплив на зоровий аналізатор доповнюють звуковим впливом, характер якого підбирають відповідно до нових особистісних характеристик (Патент на винахід РФ № 2123360, МПК А61М 21/00, опубл. 20.12.1998 р.) Недоліком даного способу є відсутність об'єктивного контролю над змінами свідомості та при використанні даного способу є низький рівень самоорганізації свідомості людини, яка проходить психокорекцію.

Відомий спосіб гармонізуючого відновлення та корекції психологічного стану людини, що включає психодіагностику клієнта, під час якої виявляють психотравмуючі фактори, наступну психотерапевтичну дію з використанням прийомів введення клієнта до зміненого стану, під час якого виявляють негативні події та образи у житті клієнта і за допомогою сугестивних дій сприяють зменшенню емоційного та ментального їх забарвлення під час їх відтворення у пам'яті клієнта, в якому для введення клієнта до зміненого стану свідомості у свідомості клієнта створюють сталий образ сонячного світла за допомогою творчої візуалізації, наступного повільного дихання клієнта цим світлом, яке він уявляє навколо себе і всередині себе на рівні серця до появи у клієнта тілесних реакцій (від неприємних до відчуття ще більшого розслаблення та задоволення), які фіксують спостереженням за поведінковими реакціями клієнта (психічними та тілесними), далі виконують над клієнтом комплексні сугестивні дії з одночасним інтегруючим масажем чуттєвих ділянок тіла нагрітою до температури 35-39 °С морською галькою до повного зникнення або послаблення тілесних та психоемоційних реакцій, утримують клієнта у комфортних умовах із заспокійливою музикою протягом 30-45 хвилин до появи у свідомості клієнта інформації щодо джерел виникнення негативних реакцій під час сеансу, проводять консультативну індивідуальну роботу з клієнтом до усвідомлення ним отриманого досвіду, закріплюють отриманий досвід та надають рекомендації щодо нового ставлення до психотравмуючих факторів з минулого, трансформують їх у позитивний досвід, надають рекомендації клієнту щодо самостійної роботи по гармонізації психічних та фізіологічних процесів, набуття навичок самовідновлення шляхом роботи з джерелами проблем способом їх позитивної трансформації у сонячному світлі (Патент України на корисну модель №

47133, МПК А61М 21/00, опубл. 11.01.2010, бюл. № 1, 2010 р.). Недоліками цього способу є те, що формування у людини корегуючих відносин відбувається лише на свідомому рівні, що не відображається повною мірою на рівні несвідомих установок, що знижує ефективність і збільшує час терапевтичних впливів.

5 Відомий спосіб психологічної корекції малими жанрами фольклору, який поєднується з "загальнодоступною діагностикою", який вибрано за прототип, що включає відповіді на запитання тестів, що публікуються в пресі, в якому підбирають тести, відповідні проблемним особливостям опитуваного, до інтерпретації результатів цих тестів добирають потрібні за змістом прислів'я, за допомогою підібраних тестів проводять тестування, кінцеві результати обробляють, їх інтерпретацію та відповідні прислів'я зачитують (Патент на винахід РФ № 2396988, МПК А61М 21/00, опубл. 20.08.2010 р.). При реалізації даного способу, за допомогою психодіагностичних методик, попередньо діагностують самооцінку, особистісні особливості, діагностують проблему, а з джерел друку підбирають тести, що відповідають характеру хвороби залежності, підбирають тести, які відповідають самооцінці, особистісним особливостям, 10 відповідній проблемній ситуації, також опитуваний самостійно обробляє результати підібраних тестів, самостійно читає інтерпретацію підібраних тестів, самостійно читає підібрані прислів'я.

Недоліком даного способу є те, що в ньому використовують відомі прислів'я, тобто пацієнту нав'язують сторонню інтерпретацію його індивідуальної життєвої поведінки, збільшуючи тим самим суб'єктивний вплив на нього. Такий метод недостатньо викликає самостійного 20 формування позитивних змін у психологічному стані пацієнта.

В основу корисної моделі поставлена задача вдосконалити відомий спосіб психодіагностики та психокорекції життєвого сценарію особистості, в якому при використанні збережених даних психодіагностики та результатів психокорекції з бази даних єдиної автоматизованої системи підвищується оперативність та ефективність психокорекції психофізіологічного та 25 функціонального стану особистості.

Поставлена задача вирішується тим, що у способі психодіагностики та психокорекції життєвого сценарію особистості, що включає діагностику за допомогою психодіагностичних методів та методик виявлення індивідуально-психологічних особливостей особистості, психологічного, психосоматичного та функціонального стану людини, згідно з корисною 30 моделлю, результати проведеної діагностики вводять та зберігають в базі даних єдиної автоматизованої системи, яка виконана на базі персонального комп'ютера, а психодіагностику та психокорекцію проводять методом казкотерапії у гештальт-аналітичному підході з використанням авторських клієнтських казок, поетапно, в індивідуальній та/або груповій формах, де на першому етапі проводять психодіагностику життєвого сценарію людини, для цього клієнт створює малюнок казкового персонажу, з яким максимально асоціює себе, та пише про нього казку, при цьому для малювання використовують папір або інші матеріальні носії, а малюнок виконують фарбами або кольоровою крейдою без попереднього ескізу в форматі обмеженого часу, а для написання казки використовують папір, дошку або персональний 35 комп'ютер з засобами введення та виведення інформації, причому отримані малюнки та казки зберігають в базі даних єдиної автоматизованої системи для проведення наступного аналізу та виявлення закономірностей співвідношення символічного ряду казок із особливостями та динамікою психологічного, психофізіологічного та функціонального стану людини, що обумовлюють зазначені сценарії; на другому етапі, використовуючи дані попереднього етапу, що зберігаються в базі даних єдиної автоматизованої системи, здійснюють гештальт-аналітичний розбір написаної казки, потім разом з клієнтом визначають місце в казці, де герой, з яким клієнт асоціює себе, знаходиться зараз, умовно розділяючи життєвий сценарій на минуле, теперішнє та майбутнє, що дозволяє здійснити сценарну прогностичну функцію, а місце, героїв та сценарні події відмічають підкресленням або іншим способом в тексті казки та співвідносять з психологічною реальністю клієнта; на третьому етапі, уточнюють запит клієнта, фіксують його 40 на папері або в інший спосіб, визначають психокорекційні мішені, виходячи з того наскільки сценарне майбутнє бажане для клієнта і відповідає його потребам, та пропонують написати нову казку для психокорекції життєвого сценарію, де запит є темою казки, отриману інформацію вносять та зберігають в базі даних єдиної автоматизованої системи; на четвертому етапі, використовуючи дані попередніх етапів, що зберігаються в базі даних єдиної автоматизованої системи, проводять гештальт-аналітичний аналіз психокорекційної казки, читають її вголос, проводять її розбір, одночасно закріплюють на свідомому та несвідомому рівнях нову життєву позицію, особистісні якості, вміння та ресурси, необхідні для досягнення мети.

Крім того, третій та четвертий етапи, за необхідності, проводять декілька разів.

Крім того, поетапну психодіагностику та психокорекцію проводять у перебігу раз на 1-2 тижні 60 протягом 0,5-1,5 року, де на завершальному етапі проводять загальну психодіагностику за

допомогою психологічних методів і тестувань, результати яких вводять та зберігають в базі даних єдиної автоматизованої системи, і на основі порівняння з первинними результатами визначають зміни у емоційній, вольовій, характерологічній сферах, самосвідомості та психосоматичному, функціональному стані особистості, які виводять на носії інформації.

Основною відмінністю запропонованого способу є те, що при проведенні запропонованого способу використовують автоматизовану систему (комп'ютер), в базі даних якого зберігають дані психодіагностики та результати психокорекції відповідно кожного клієнта, що дає підвищення оперативності та ефективності психокорекції функціонального стану особистості. Тобто, відносно кожного клієнта зберігається інформація в базі даних комп'ютера протягом всього курсу впродовж 0,5-1,5 року.

Застосовування суб'єктивно-оціночних методів діагностики, за допомогою яких людина сама здатна усвідомити та описати у вербальній формі свій стан, та фізіологічних методів, за допомогою яких діагностується функціональний стан людини за допомогою контролю психофізіологічних показників (вегето-судинних проявів): частоти пульсу, дихання, шкірно-гальванічної реакції, електроенцефалограми мозку та ін. дає змогу підвищити ефективність запропонованого способу щодо виявлення життєвого сценарію особистості, що відповідає задачам підвищення адаптації людини до соціального середовища, та вирішення проблем у сімейних стосунках та соціальній сфері.

Іншою відмінністю є використання в психодіагностиці методу казкотерапії, що полягає в написанні авторської (клієнтської) казки та подальшій роботі з нею в контексті гештальт-підходу з використанням елементів психоаналізу, юнгіанського аналізу, транзактного аналізу, психодрами.

Перевагами казкотерапії у гештальт-аналітичному підході є, по-перше, індивідуальний підхід до виявлення та психокорекції життєвих сценаріїв особистості, який досягається тим, що клієнт пише авторську казку, а також сам за допомогою психолога інтерпретує її символічний зміст, що виключає нав'язування сторонніх інтерпретацій.

По-друге, клієнт сам вирішує, що і як він хоче змінити у власному життєвому плані, та перекладає свої бажання на символічну мову шляхом написання нової казки або казок.

По-третє, даний спосіб діагностики та психокорекції є досить глибоким та у той же час екологічним, що забезпечується саме роботою з казками, які за своєю структурою є архетиповими.

По-четверте, у порівнянні із звичайною психологічною консультацією у гештальт-підході, використання авторської клієнтської казки значно ефективніше щодо розширення усвідомлення клієнтом себе, своєї особистості та обставин свого життя, оскільки казка - продукт здебільше людського несвідомого, яке завдяки гештальт-методу стає усвідомленим.

По-п'яте, написання психокорекційних казок призводить до глибинних змін у життєвому сценарії особистості, тому істотно впливає на досягнення мети та реалізацію життєвих завдань людини.

По-шосте, метод казкотерапії є науково обґрунтованим методом ініціації, досягнення зрілості чоловіків та жінок (психоаналітична парадигма). Застосування гештальт-аналітичного підходу дозволяє досягти мети гармонізації чоловічого - жіночого у особистості, що суттєво позначається на психологічних аспектах соціальних відносин (пошук своєї пари, преко́нтакт та контактування у стосунках, відносини у шлюбі, народження і виховання дітей та ін.).

По-сьоме, запропонований метод підходить для людей з вираженою вірою у надприродне, чарівне.

Відомо, що функціональний стан як складова психофізіологічного стану оцінюється за результатами трудової діяльності людини і розглядається як цілісна багатокomпонентна характеристика зовнішніх поведінкових та внутрішніх функцій організму людини, за допомогою яких можна оцінити властивий їй у даний момент рівень активності вищих психічних функцій та фізіологічних систем, що зумовлюють адаптацію до умов існування та успішність трудової діяльності.

В запропонованому способі для діагностування психофізіологічного стану до та після проведення психокорекції застосовуються декілька груп методів та методик загальної психодіагностики.

Механізм дії даного способу полягає в наступному.

Курс психодіагностики та психокорекції починають шляхом інформаційної роботи з майбутніми клієнтами, де уточнюються мотиви і їх запити для проведення наступної індивідуальної та/або групової психологічної роботи.

На початку роботи з кожним клієнтом застосовують суб'єктивно-оцінні методи діагностики, за допомогою яких людина сама здатна усвідомити та описати у вербальній формі свій стан.

Для цього використовують шкали-градусники, за якими досліджуваному необхідно оцінити ступінь прояву кожної психічної ознаки шляхом вибору необхідної цифри або слова між парами слів-станів. Для цього застосовують методики "САН" (самопочуття, активність, настрій), "АСС" (анкета самооцінки станів), що була розроблена для потреб психології праці та ергономіки і використовувалась для оцінки дезадаптаційних порушень у осіб, що працюють в екстремальних умовах (психологічної діагностики функціонального стану) та спрямована на визначення сприйняття свого стану, фізичного самопочуття та наявності соматичних скарг, а також методики "Шкала-градусник оцінки стану", градусник самооцінки Дембо-Рубінштейн, "Рельєф психічного стану" та ін.

Також використовують опитувальники, в яких наводиться ряд ознак, що описують той чи інший стан. Досліджуваному необхідно оцінити наскільки ці ознаки властиві саме йому в даний момент (або зазвичай) та свою оцінку виразити за допомогою того чи іншого вибору. При цьому відповідь може бути в простій формі (так, ні) або в більш складній диференційованій формі (ні, зовсім не так, майже так, вірно, зовсім вірно). В цій групі психодіагностики використовують такі методики "Шкала реактивної та особистісної тривожності Ч.Д. Спілберга, Ю.Л. Ханіна", методика оцінки тривожності Тейлора, Методика Л.Д. Малковой "ШАС", опитувальник МВІ, методика діагностики агресивності А. Басса - А. Дарки та інші, в залежності від тих показників, які необхідно виміряти згідно запиту клієнта.

Також використовують методи, спрямовані на визначення експресивного компонента психічних станів, що проявляються у невербальній поведінці: мімічних комплексах, позі та мовленні. Для цього використовується метод візуального спостереження із фіксацією даних у спеціальному бланку спостереження та подальшим внесенням їх до бази даних єдиної автоматизованої системи.

А несвідомі компоненти психофізіологічного стану вимірюють за допомогою фізіологічних методів, які не є суто психологічними, але використовуються психологами у своїй роботі. За допомогою даних методів діагностується функціональний стан людини за допомогою контролю психофізіологічних показників (вегето-судинних проявів): частоти пульсу, дихання, шкірно-гальванічної реакції, електроенцефалограми мозку та ін. Для цього застосовують такі методики, як релаксаційно-активаційний тест (РАТ), спрямований на визначення стану напруженості за динамікою шкірно-гальванічних реакцій; методики вимірювання частоти пульсу за даними ЕКГ; "Методика експрес-діагностики функціонального стану та працездатності людини" доктора біологічних наук М. П. Мороз, за допомогою якої здійснюється аналіз показників варіаційної хронорефлексометрії - динамічних характеристик часу простої зорово-моторної реакції, а також метод візуального спостереження за зовнішніми феноменами прояву вегето-судинних реакцій людини та фіксацією їх у спеціальному бланку спостережень з подальшим внесенням до бази даних єдиної автоматизованої системи. Фізіологічні методи реєстрації психічних станів дають змогу описати безпосередні зміни у функціонуванні психіки людини під час здійснення психокорекції.

При здійсненні загальної психодіагностики застосовуються лише валідні методики, валідність яких підтверджена науково. Застосовують зазвичай по 1-2 методиці із кожної групи описаних методів, керуючись визначеними цілями психокорекції. Крім того, кожному клієнту проводять діагностування діяльності головного мозку шляхом реєстрації його біологічної активності, яка фіксується за допомогою електродів, що розміщуються на шкірі голови. Для цього використовують електроенцефалограф (8-канальний електроенцефалограф "ОРИОН" з використанням аналізатора та інтегратора, що входять до комплексу приладу), а результати психодіагностики зберігаються в базі даних автоматизованої системи. Таке діагностування здійснюють відповідно до інструкції даного пристрою.

Далі на першому етапі проводять психодіагностику життєвого сценарію особистості, тобто несвідомого життєвого плану та його психологічних складових. Для того, щоб виявити базовий сценарій особистості, клієнту пропонують спочатку намалювати казковий персонаж, з яким він себе максимально асоціює на даний момент, та написати про нього казку. В залежності від того, який сценарій необхідно виявити, надають відповідну інструкцію. Малювання персонажу налаштовує клієнта на роботу, в нього включається робота правої півкулі головного мозку. Малювання здійснюють на папері олівцями, фломастерами або фарбами, в деяких випадках малюють на дошці за допомогою крейди або спеціальних фломастерів, також по бажанню клієнта, він малює, використовуючи графічні редактори на ПК. Для виявлення специфічних сценарних особливостей пишеться казка згідно з запитом, який висуває клієнт. Запит в цьому випадку називається темою казки. Наприклад, казка про пошук судженого, про подолання страху переходу на нову роботу, про психологічні причини негараздів і т. ін. Також дається інструкція придумати назву казки. При написанні казок спостерігались зміни у електричній

активності структур головного мозку, підвищення альфа-ритму, що було зафіксовано пристроєм електроенцефалографом "ОРИОН". Написання казок клієнти здійснюють використовуючи традиційні засоби для письма (папір, олівці, ручки і т. д.), але деякі клієнти для цього використовують текстові редактори на персональних комп'ютерах, ноутбуках і роздруковують

написані тексти використовуючи принтери. При цьому отримані малюнки та казки зберігають в базі даних єдиної автоматизованої системи для проведення наступного аналізу та виявлення закономірностей співвідношення символічного рядку казок із особливостями та динамікою психологічного, психофізіологічного та функціонального стану людини, що обумовлюють зазначені сценарії.

На даному етапі важливо використовувати проєктивні психодіагностичні методи. Об'єктами для аналізу є малюнок казкового персонажу клієнта та створені клієнтом казки. При цьому аналізуються: розташування малюнка на аркуші паперу, сила тиснення, особливості почерку та будови речення у тексті казки, допущені помилки. Аналіз проводиться за відомими в психології методами інтерпретації проєктивного матеріалу - малюнків та тексту. В результаті отримують дані про загальний енергетичний статус організму, емоційно навантажені місця, що свідчать про наявність травматичного емоційного досвіду, динаміку у когнітивно-емоційній сфері.

На другому етапі здійснюють гештальт-аналітичний розбір написаної казки, сприяють рефлексії клієнта, тобто усвідомленню життєвого плану, сценарних подій, звичних афектів, особистісних характеристик людини та витоків тих труднощів, що заважають задоволенню потреб і бажань людини в оточуючому світі, важливим кроком усвідомлення життєвого сценарію людини є "крапка теперішнього" - місце у казці, де герой знаходиться зараз, що поділяє сценарій на минуле, теперішнє та майбутнє та дозволяє здійснити сценарну прогностичну функцію. Для психологічного аналізу казки клієнту пропонують підкреслити всіх персонажів казки, якими можуть бути навіть неживі предмети, а також виділити найбільш значущі події. На даному етапі прояснюють феноменологію клієнта в контексті гештальт-підходу. Клієнту пропонують вказати, з ким або з чим у реальному житті або в самому собі він міг би співвіднести персонажів казки і таким чином ніби "приміряти" казку на себе. Найбільш яскравий ефект розширення усвідомлення дає гештальтстський прийом "побудь цим", коли клієнту пропонують побути кимсь з казкових персонажів (наприклад, каменем старовинної площі) та розказати від його імені про його емоційний стан, потреби, бажання, побоювання, а потім співвіднести їх з власними. На даному етапі для сприяння усвідомленню можуть бути використані психоаналітичні інтерпретації казкових символів та сюжетів, застосування психодраматичних постановок та ін.

Далі для того, щоб сприяти усвідомленню життєвого сценарію, клієнту пропонують знайти та відмітити "крапку теперішнього" - місце у казці, де він знаходиться зараз. По факту проведення сеансів, учасники казкотерапевтичних майстерень знаходять це місце без попереднього досвіду та за мінімальною допомогою ведучого - психолога. Якщо "крапка теперішнього" в кінці казки, то клієнту пропонується казку продовжити, наприклад "Що буде після того, як побралися?».

Життєвий сценарій - це життєвий план особистості, який є здебільше несвідомим та ґрунтується на рішеннях прийнятих в дитинстві (Е. Берн). Крапка теперішнього поділяє казку (сценарій) на минуле, теперішнє та майбутнє. Таким чином клієнт може побачити на чому несвідомо акцентує увагу у своєму минулому, що для нього є актуальним зараз, та які події майбутнього на нього очікують, та як вони корелюють з його свідомими планами.

Третій етап - психокорекційний. Після того, як символи казки розкодовані та інтерпретовано сценарій майбутнього, важливо з'ясувати наскільки події майбутнього бажані для клієнта, що б він хотів змінити у написаній казці.

Після якого, як правило, відбувається переформулювання запиту, визначаються психокорекційні мішені. І вже з'ясований новий запит стає темою нової казки про те, як задовольнити потреби та досягти бажаних змін. Пишеться наступна авторська казка. Написану казку вносять до єдиної бази даних (комп'ютера). Даний етап проводиться декілька разів.

На четвертому етапі проводять гештальт-аналітичний аналіз психокорекційної казки. Для цього клієнт самостійно читає її вголос, разом з психологом проводять її розбір, що сприяє закріпленню на свідомому та несвідомому рівнях нової життєвої позиції, особистісних вмінь, якостей та ресурсів, які необхідні для досягнення мети. Даний етап, за необхідності проводять декілька разів. Але робота психолога закінчується тільки тоді, коли сам клієнт отримав реалізацію свого запиту, тобто тоді, коли мета психокорекційної роботи втілилась в життя.

На завершальному етапі для контролю за ефективністю психокорекції життєвого сценарію особистості знову проводиться загальна психодіагностика, отримані результати та визначені зміни заносяться до бази даних автоматизованої системи.

Для реалізації психодіагностичної та психокорекційної мети використовують психологічне інтерв'ювання. Питання для психологічного інтерв'ювання можуть бути такими:

1. Що для Вас очевидно із написаної казки?
2. Що Ви можете сказати про головного героя (героїню)?
3. Ідентифікуйте себе з ним (нею).
4. Чого прагне головний герой? Чи досягає він своєї мети? Якщо так, то завдяки чому?
5. Де Ви зараз в своїй казці? Визначте крапку теперішнього.
6. Про який час мова йде у казці - минуле, теперішнє, майбутнє? Як у зв'язку з цим Ви можете визначити Вашу часову спрямованість?
7. Дайте характеристику казкового середовища. Щодо Вашого життя - про яку сферу розповідає казка?
8. Охарактеризуйте героїв казки.
9. Співвіднесіть їх характеристику з Вашими рисами, наскільки вони Вам відповідають?
10. Можете в реальному житті впізнати героїв Вашої казки? Хто вони? Проаналізуйте відносини між героями.
11. Назвіть чарівні предмети. Про що йде мова? Якщо б вони були у вас насправді, що б ви відчули?
12. Що Вам хочеться змінити у цій казці? Яким може бути продовження казки? Придумайте різні варіанти

Приклад здійснення способу психокорекції життєвого сценарію методом казкотерапії у гештальт-аналітичному підході.

Клієнтка О. - жінка 30 років, неодружена. Хочє знайти "свого" чоловіка та створити з ним родину. Стосунки з чоловіками були, але ті чоловіки, яких обирала, не хотіли брати з нею шлюб, а ті, що хотіли на ній одружитись, не викликали в неї до них почуття. Запит, з яким вона прийшла до психолога, полягав у усвідомленні психологічних причин самотності.

На перших сеансах була написана психодіагностична казка про Василису Прекрасну, яка 33 роки біля вікна очікує на свого Принца, але мимо вікон літають самі дракони. З цієї казки під час гештальт-аналітичного розбору клієнтка О. усвідомила своє відношення до чоловіків, а саме, що в них здебільше бачить "драконів", що можуть унести її далеко-далеко від батьківського дому. І також зрозуміла свою пасивну позицію відносно до зустрічі з чоловіком, яка зумовлена страхом сепараційних процесів.

Клієнтка О.: "Я розумію, що потрібно брати на себе відповідальність та вирушати у дорогу, але мені цього не хочеться. Так хочеться, щоб одного дня він побачив мене з вікна, закохався та постукав у двері".

Психокорекційна робота проводилася в гештальт-підході з інтроектами про те, як відбувається зустріч жінки та чоловіка. Зокрема, матінка Василиси давала своїй дочці настанови про те, що добропорядні дівчата дома сидять, судженого очікують, вчаться пиріжки готувати. Або, що він обов'язково прийде, а якщо чоловік не йде, то він не твій і не той з ким можна обертися, і соромно за ним бігати.

На наступних сеансах психолог запропонував клієнтці О. написати казки про те, як вона уявляє шляхи подолання своєї самотності, тобто як склалось майбутнє Василиси Прекрасної. В цих написаних психокорекційних казках "за волею обставин" Василиса таки вирушила у дорогу. Багато цікавих історій відбулося із нею, багато чому вона навчилася. Зустрілася з Бабою Ягою, з чарівними помічниками звірятками та капелюхом, купалася у чарівному озері жіночої енергії та дізналася нарешті хто ж він такий "її" чоловік. Поступово інфантильна позиція змінювалася на активну, нав'язана соціумом думка "треба вийти заміж" перетворилася на справжню потребу у стосунках з чоловіком. Зростала самостійність та психологічна самоцінність. Всього психокорекційна робота проводилася більше року, протягом якого були написані 20 казок. Мета психокорекційної роботи визначалася через психологічне дорослішання та усвідомлення шляхів реалізації потреби створити сім'ю із "своїм" чоловіком. Серед запитів на психокорекційні казки були такі: "Як мені зустріти "мого" чоловіка?", "Як мені відокремитися від моїх батьків та зберегти з ними добрі стосунки?", "Чи справді я бажаю заміж?", "Що в собі треба змінити, щоб зустріти кохання?", "Казка про те, яка я Жінка", "Як я впізнаю мого чоловіка?", та ін... За цей час О. влаштувалася на роботу, де колектив в основному складався з чоловіків, почала знайомитися та зустрічатися з чоловіками.

У 32 роки О. зустріла чоловіка з яким прожила 3 роки в громадянському шлюбі, а потім у зв'язку з плануванням народження дитини стосунки було оформлено офіційно.

Весь цей час О. продовжувала роботу по складанню казок. Тематику цих казок здебільше були стосунки між жінками та чоловіками. Це пояснювалось тим, що батьки О. продовжували мати певний психологічний вплив на доньку, а через неї на зятя.

Клієнтка О.: "Я зрозуміла, що я доросла Жінка. Чутлива, така як я є. Я зрозуміла, що доросла, коли побачила, що мої батьки хвилюються за мене, прагнуть мені добра, але я сама буду вирішувати, що для мене важливо. Відчувати це. Казки дали мені можливість чути свою глибинну мудрість та сміливість слідувати їй".

5 Таким чином, запит клієнтки та мету психокорекційної роботи було реалізовано.

При реалізації запропонованого способу психодіагностичну та психокорекційну роботу проводять над авторськими клієнтськими казками, що через звернення до глибинних архетипових аспектів психічного, закодovаних у казковому символічному ряді, сприяє підвищенню ефективності психологічної допомоги при вирішенні проблем повсякденного життя, поліпшенню емоційного стану, формуванню необхідних психологічних якостей та вмінь, поліпшенню психосоматичного та функціонального стану людини, підвищенню працездатності, адаптації до соціального середовища, загального рівня креативності.

10 При написанні та роботі з авторськими психокорекційними казками відбуваються зміни на таких рівнях: засвоєння очевидних казкових уроків на свідомому рівні; вміння зосереджуватися на позитиві, радості та приймати життя, укріплення надії на емоційному рівні; формування адекватної самооцінки, самоідентифікації, певних рис характеру (наполегливості, впевненості, самоцінності, інтернального локус-контролю та ін.) на особистісному рівні; уявлення про себе та світ, про стосунки між людьми; оволодіння мистецтвом фасцинації та атракції на міжособистісному рівні; утворення ефективного сценарного патерну дій для досягнення успіху на соціальному рівні; набуття дорослої позиції, уявлень про архетипове чоловіче та жіноче на ініціативному рівні; сприяння у самореалізації, пошуках свого шляху, індивідуалізації на духовному рівні. Таким чином, вплив психокорекційної роботи з авторською клієнтською казкою у гештальт-аналітичному підході охоплює рівні від свідомого до глибинного символічного.

20 Запропонований метод аналізу авторських клієнтських казок із інтерпретацією символічного ряду щодо внутрішньої психічної, і зовнішньої реальності клієнта ефективніший в порівнянні з існуючими у світі способами інтерпретації наративу саме до виявлення життєвого сценарію особистості, що відповідає задачам підвищення адаптації людини до соціального середовища та вирішення проблем у сімейних стосунках та соціальній сфері.

30 ФОРМУЛА КОРИСНОЇ МОДЕЛІ

1. Спосіб психодіагностики та психокорекції життєвого сценарію особистості, що включає діагностику за допомогою психодіагностичних методів та методик виявлення індивідуально-психологічних особливостей особистості, психологічного, психосоматичного та функціонального стану людини, який **відрізняється** тим, що результати проведеної діагностики вводять та зберігають в базі даних єдиної автоматизованої системи, яка виконана на базі персонального комп'ютера, а психодіагностику та психокорекцію проводять методом казкотерапії у гештальт-аналітичному підході з використанням авторських клієнтських казок, поетапно, в індивідуальній та/або груповій формах, при цьому:

40 - на першому етапі проводять психодіагностику життєвого сценарію людини, для цього клієнт створює малюнок казкового персонажу, з яким максимально асоціює себе, та пише про нього казку, при цьому для малювання використовують папір або інші матеріальні носії, а малюнки виконують фарбами або кольоровою крейдою без попереднього ескізу в форматі обмеженого часу, а для написання казки використовують папір, дошку або персональний комп'ютер з засобами введення та виведення інформації, причому отримані малюнки та казки зберігають в базі даних єдиної автоматизованої системи для проведення наступного аналізу та виявлення закономірностей співвідношення символічного рядку казок із особливостями та динамікою психологічного, психофізіологічного та функціонального стану людини, що обумовлюють зазначені сценарії;

50 - на другому етапі, використовуючи дані попереднього етапу, що зберігаються в базі даних єдиної автоматизованої системи, здійснюють гештальт-аналітичний розбір написаної казки, потім разом з клієнтом визначають місце в казці, де герой, з яким клієнт асоціює себе, знаходиться зараз, умовно розділяючи життєвий сценарій на минуле, теперішнє та майбутнє, що дозволяє здійснити сценарну прогностичну функцію, а місце, героїв та сценарні події відмічають підкресленням або іншим способом в тексті казки та співвідносять з психологічною реальністю клієнта;

55 - на третьому етапі уточнюють запит клієнта, фіксують його на папері або в інший спосіб, визначають психокорекційні мішені, виходячи з того, наскільки сценарне майбутнє бажане для клієнта і відповідає його потребам, та пропонують написати нову казку для психокорекції

життєвого сценарію, де запит є темою казки, отриману інформацію вносять та зберігають в базі даних єдиної автоматизованої системи;

- на четвертому етапі, використовуючи дані попередніх етапів, що зберігаються в базі даних єдиної автоматизованої системи, проводять гештальт-аналітичний аналіз психокорекційної казки, читають її вголос, проводять її розбір, одночасно закріплюють на свідомому та несвідомому рівнях нову життєву позицію, особистісні якості, вміння та ресурси, необхідні для досягнення мети.

5

2. Спосіб за п. 1, який **відрізняється** тим, що третій та четвертий етапи, за необхідності, проводять декілька разів.

10

3. Спосіб за пп. 1-2, який **відрізняється** тим, що поетапну психодіагностику та психокорекцію проводять у перебігу раз на 1-2 тижні протягом 0,5-1,5 року, де на завершальному етапі проводять загальну психодіагностику за допомогою психологічних методів і тестувань, результати яких вводять та зберігають в базі даних єдиної автоматизованої системи, і на основі порівняння з первинними результатами визначають зміни у емоційній, вольовій, характерологічній сферах, самосвідомості та психосоматичному, функціональному стані особистості, які виводять на носії інформації.

15

Комп'ютерна верстка Л. Купенко

Державна служба інтелектуальної власності України, вул. Урицького, 45, м. Київ, МСП, 03680, Україна

ДП "Український інститут промислової власності", вул. Глазунова, 1, м. Київ – 42, 01601